

recht het panacee voor de kwaal. Nog anderen zoeken in vergelijkende rechtsstudie het gewenschte middel. Eindelijk zijn er, die meenen dat de rechtswetenschap eens vooral afstand moet doen van de pretentie, om te willen ingrijpen in het leven volgens „practische” beginselen, maar dat ze zich naar de methode der natuurwetenschappen moet bepalen tot het ontdekken van de natuurwet van het recht.

Er schuilt in alle die opvattingen een deel waarheid en een deel dwaling. Mij wil het voorkomen, dat de bekende door Schmidt en Hahn ingezette strijd tusschen Germanisten en Romanisten voor een groot deel zijn actualiteit heeft verloren. Ik ben niet bevoegd om in dezen een afdoend oordeel uit te spreken, maar voor zoover ik de betreffende litteratuur ken, komt het mij eenerzijds voor, dat de historische studie van het oudere inlandsch recht voor sommige punten, ook en vooral voor het *ius constituendum*, belangrijke bijdragen zal leveren, maar dat er toch ook veel bij is, dat niet meer is voor onzen tijd¹⁾. En anderzijds schijnt het mij toe, dat er in de Romanistische beginselen nog veel is, wat bij een ontwikkeling met iets van de virtuositeit der Romeinsche juristen ook thans nog ruimte kan geven, ook al lijkt mij de conclusie onontwijkbaar, dat begrippen als die van eigendom en verbintenis, zooals het Romeinsch recht ze construeert, wezenlijke wijziging zullen moeten ondergaan. Voor de eigendomstoestanden en vereenigingsvormen van onzen tijd op de Romeinsch-rechtelijke grondslagen vormen te vinden, die aan ons rechtsleven de benoodigde ontwikkeling geven, zonder die grondslagen zelf

1) Vgl. de inaugureele oratie van Prof. Segers te Groningen. Bij het lezen van de werken van Gierke kan men zich moeielijk ontworstelen aan den indruk, dat hij zoo af en toe schromelijk overdrijft, ook al wordt men hem na kennisneming „niet wieder los”.